

Bájkkeavijssa NuorttaSálto

Duojiin árbbedáhpen – ja kultuvrraguodde sáme sebrudagán

Tæksta: Kitty Skapalen
Járggálibme:
Divte Media AS

“Tægerarbeid”. Soahkeruohtsajs álov dagá. Nubbe “kruhkkojs” le Kaja áhkos dagádum. Kaja Andersen le aj girjev tjállám gáktu julevsáme doahkojgáptev goarrot. Dálá vuorddi ádá hástalusá gá galggá julevsáme duodjeterminologijav tjoahkkit ja duodastit. “Tægerarbeid”. Bjørkerøtter benyttes til å lage ulike ting. En av “krukkene” er laget av Kajas bestemor. Kaja Andersen har også skrevet bok om hvordan man syr lulesamisk dukkekoft. Nå venter det nye utfordringer i å dokumentere lulesamiske duodjeterminologier.

Sliehppá, nuhtaga, tjáhtjega, vuoddaga, avve ja lissto. Álles dieda dasi guhti ij diede ja dádjada sieradusáv bágoj gaskan, ma divna li tjanádum gáppte-árbbedábijda. Dasi le tjæhppáj dárbbbo, ja Kaja Andersen le dal duodjeterminologijajn barggátjit.

Nissun, gudi álgos le Vuodnabadás, guoddá stuorra máhtov, gá sán nuorra jagijn áhpaj duodjuhit ietjas ájttegijs. – Duojev oahppiv juo gá vuostasj miellkebanijt láhppiv, májut sán. Kaja le Sámedikke ruhtadoarjastivras 125 000 krávná ruhtadárjav oadtjum julevsáme duodjermajt tjoahkkitjit.

Ájnas duodastibme

- Julevsáme duodjeterma li vádán gádotjit, dan diehti le ájnas barggo majna le ráhtto, ja lev riek dudálasj ruhtadárjajn majt Kaja Andersen le oadtjum, javllá Sámedikkeájrás ja Sámedikke ruhtadoarjastivra ájras, Miriam Paulsen. Dájmalasj 80-jagák nissun le akta dajs gallegattjajs gudi vilá máhtov guoddi, ja sujna li moadda átsádallama ja állo máhtudahka. De dal máhtelisvuodav oadtju dav duodastittjat ja systematiseritjit.

- Dát duodastibme le ájnas ja ávkken boahhtá boahhte buolvajda. Prosjækta tjadná moadda ájnas ásiht aktij dagu julev-

sámegiellav, kultuvrraárbev ja nissunij bargoj tjalmostahttem, javllá Paulsen.

Aktisasj barggo Jáhkámáhkijn

- Buvtáv ietjam iednegiellav tjuohte ja lágev prosentav ságastit, valla tjáláv dássju nielljaláhkke prosentá. Iesj áhtsámusáv tjálliv, tjajmmá Kaja, guhti subtsas sán gullu dálusj ájggeávdadaj gánná vierttijjn oahppat goarrot, báhtjet ja iesj rijbbat.

– Mujna le duot dát áhpadihme, ja lev duola dagu barggam goarro lunna ja mujna le eksábma duoje. Sán lij allaskávlán Áltán guokta jage gánná duodden oahppamij, iesj guojmmestudentajda ja áhpadiidjijda ietjas teknihkajt áhpadij. Dálá sihtá Svierigij ja iehtjádijda julevsáme guovlon ietjas máhtudagáv duodastittjat. – Máhtáv gal dáv, valla ájgov iehtjádij sáhkadit duodastittjat gáktu dagáv le riekta, javllá sán.

Njunnusj Duodje Nordlándan ja nubbenjunnusj rijkkaorganisasjavnán Sámiid Duodji, Aline Mikkelsen, oattjoj

gidán Nordlándan Fylkkasuohkana “ádáboahhtebáikkáv” mij vatteduvvá nuorra nissunijda áeládusbargon. Duojiin le sán ietjas barggosajev ásadam.

- Diedon lip ávon gá Kaja dáv máhtelisvuodav oadtju, javllá sán. Iesj le sujna áhpáduv Sámi áhpáduvduodátjij Jáhkámáhkken, gánná duodje le riek guovdátjin ja gánná Aline mielas li moadda buorre fáhkagirje. – Nubbe girjijs majt lev álov adnám le gassa girje julev- ja oarjiesámegiellav majna buoragit duojiin oahpásmuvvap. Diedon vuorddep dav mij Kajás boahhtá, javllá sán.

Sierra duodjesjiehtadus

Sámedikke baktu le ásaduvvam sierra

- Lip dudálasj gá Kaja Andersen ietjas máhtudagáv duodas ja vuorddep buvtáv, javllá Aline Mikkelsen, Duodje Nordlándan njunnusj ja nubbenjunnusj rijkkaorganisasjavnán Sámiid Duodji.
- Vi er glade for at Kaja Andersen dokumenterer sin kunnskap og vi er spente på resultatet, sier leder i Duodje Nordlándan og nestleder i landsorganisasjonen Sámiid Duodji, Aline Mikkelsen.

duodjesjiehtadus, gánná ulmme le nannit duojev kultuvrraguodden, sierra fáhkkan ja áeládusán. Sjiehtadus viehket duojev guoddelis áeládusán sjaddat kultuvralattjat, fágalattjat, ekonomalattjat ja sebrudagálatattjat. Dættoduvvá man ájnas le gá da árniga ma njuolggá duodjáriht guoski doarjoduvvi. Duodje le ja le læhkám dajs ájnnasamos ásiht sáme kultuvran.

Duodjeregistar

Uddni gávnnu duodjeláhkko ja gájbbáduvva duodjeláhkuj tjáleduvvat le ájnegis dájmadagáv jádedit, ja dan baktu ietjas duojev jádedit 50 000 krávnáj mva dagi. Uddni e duodjára/kultuvrraguodde gudi ietjas duojev jádedi birrusin 30.000 – 50.000 duodjeláhkuj tjáleduvvá gá navti ilá binnáv jádedi.

- Duodjára gudi li tjiehppe li ájnnasa bisodittjat ja joarkátjit duojev boahhte buolvajda, ja mij Duodje Nordlándan miejnijp dá bierriji aj duodjeláhkuj tjáleduvvat. Navti duoje stáhtus bejeduvvá ja arvusmahtta ásadussaj duodjevidnudagájs. Lip guhkev barggam vijdedimijn duodjelágos aj dájda duodjáriidja/kultuvrraguoddiidja, ja barggap vaj duodjár máhtta ruhtadárjav oadtjot vájku makkir vidnudahkavuohke le, javllá Mikkelsen.